Gemeente Almelo

Raadsvergadering: 23 april 2024
Registratienummer: R 2408140

De Raad van de Gemeente Almelo:

Gezien het voorstel van de Rekenkamer Almelo;

Besluit gewijzigd bij Amendement A3 op 23 april 2024:
Het voorgestelde raadsbesluit te vervangen door:
1. Kennis te nemen van het rapport van de Rekenkamer over de energie Transitie.
2. Aan het rapport van de Rekenkamer de volgende conclusies te verbinden:
    a. Het college gaat in 2024 door middel van politieke beraden met de raad in gesprek over de voortgang van de energietransitie (zowel over de inhoud als over het proces) en over de gewenste informatiebehoefte in de raad. Daarbij komt ook aan de orde in hoeverre een doorkijk voor de energietransitie na 2026 en na 2030 op dit moment noodzakelijk en gewenst is;
    b. Het college informeert de raad over de manier waarop de Participatieverordening wordt toegepast bij projecten rond de energietransitie;
    c. Het college deelt jaarlijks gegevens over energiebesparing en vermindering van de CO^2-uitstoot met de raad;
    d. Woonlastenneutraliteit blijft een belangrijk uitgangspunt. Het college maakt de uitvoering hiervan zo concreet mogelijk en informeert de gemeenteraad.

~~1. De conclusies van de rekenkamer over het onderzoeksrapport energietransitie over te nemen~~
~~2. De aanbevelingen van de Rekenkamer Almelo over het onderzoeksrapport energietransitie vast te stellen en het college te verzoeken deze ten uitvoer te brengen, zijnde:~~
~~a. Formuleer de strategische en operationele doelen uit het programma Klimaat en Milieu concreet en tijdsgebonden.~~
~~b. Leg een strategische doorkijk voor aan de raad voor de energietransitie na 2026 én na 2030 en ga daarover als raad met het college in gesprek.~~
~~c. Organiseer een gesprek met de raad over de gewenste informatiebehoefte in de raad en pas de informatievoorziening voor de raad aan op basis van de uitkomsten van dat gesprek.~~
~~d. Ontwikkel participatiebeleid voor de energietransitie voor het betrekken van inwoners en externe initiatieven en leg dit beleidsvoorstel aan de raad voor.~~
~~e. Onderzoek nader de voorgestelde capaciteit van de Raad voor het Openbaar Bestuur, voor de uitvoering van het Klimaatakkoord. Op basis van de uitkomsten te overwegen om de huidige bezetting van het programmateam hierop aan te passen.~~
~~f. Houd blijvende aandacht voor het uitgangspunt betaalbaarheid, maak deze uitwerking zo concreet mogelijk en deel deze met de gemeenteraad.~~

Gedaan in de openbare vergadering van 23 april 2024,

de griffier,

drs. J.W. Scherpenzeel

de burgemeester,

M.M. van 't Veld

Raadsvergadering: 23 april 2024
Registratienummer R 2408140

Naam: Y Engbers
Datum: 23 april 2024
Team/teamonderdeel: RGF Raadsgriffie

Voorstel aan de raad

Onderwerp	**Rekenkameronderzoek energietransitie**
Portefeuillehouder	**Rekenkamer Almelo**

Samenvatting raadsvoorstel

De Rekenkamer Almelo (RKA) onderzoekt of het beleid van de gemeente goed werkt en of het geld goed is besteed. Zo helpt de rekenkamer de gemeenteraad bij het controleren van het college van burgemeester en wethouders. De RKA onderzocht eind 2023 de grote opgaven binnen de energietransitie in de gemeente Almelo. TwynstraGudde voerde dit onderzoek in opdracht van de RKA uit. Centraal stond of het beleid van de gemeente Almelo voldoende richting biedt voor een effectief uitvoeringsprogramma van de Energietransitie. Daarbij is gekeken naar de stand van zaken van het uitvoeringsprogramma en of de gemeente voldoet aan de vastgestelde uitgangspunten van betaalbaarheid voor inwoners. Op basis van het onderzoeksrapport formuleerde de RKA conclusies en aanbevelingen voor de gemeenteraad en het college. De RKA stelt de gemeenteraad voor om de conclusies vast te stellen en de aanbevelingen over te nemen zodat het college deze tot uitvoering kan brengen.

Voorgesteld raadsbesluit

1. De conclusies van de rekenkamer over het onderzoeksrapport energietransitie over te nemen
2. De aanbevelingen van de Rekenkamer Almelo over het onderzoeksrapport energietransitie vast te stellen en het college te verzoeken deze ten uitvoer te brengen, zijnde:
    a. Formuleer de strategische en operationele doelen uit het programma Klimaat en Milieu concreet en tijdsgebonden.
    b. Leg een strategische doorkijk voor aan de raad voor de energietransitie na 2026 én na 2030 en ga daarover als raad met het college in gesprek.
    c. Organiseer een gesprek met de raad over de gewenste informatiebehoefte in de raad en pas de informatievoorziening voor de raad aan op basis van de uitkomsten van dat gesprek.
    d. Ontwikkel participatiebeleid voor de energietransitie voor het betrekken van inwoners en externe initiatieven en leg dit beleidsvoorstel aan de raad voor.
    e. Onderzoek nader de voorgestelde capaciteit van de Raad voor het Openbaar Bestuur, voor de uitvoering van het Klimaatakkoord. Op basis van de uitkomsten te overwegen om de huidige bezetting van het programmateam hierop aan te passen.
    f. Houd blijvende aandacht voor het uitgangspunt betaalbaarheid, maak deze uitwerking zo concreet mogelijk en deel deze met de gemeenteraad.

Inleiding

Elke gemeente heeft de opdracht een bijdrage te leveren aan de energietransitie en samen te werken met andere partijen binnen een energieregio (in het geval van Almelo: de Regionale Energiestrategie Twente). De energietransitie omvat de overgang van een fossiel energiesysteem naar een situatie waarin de energievoorziening structureel anders van aard en vorm is dan in het huidige energiesysteem. De afgelopen jaren is hier steeds meer nadruk op komen te liggen.

De RKA deed in het najaar van 2023 onderzoek naar het beleid en de uitvoering van de energietransitie in Almelo. Onderzoeksbureau TwynstraGudde voerde dit onderzoek in opdracht van

de RKA uit. Dit onderzoek maakt onderdeel uit van het Jaarplan van de RKA van 2023 (Jaardocument Rekenkamer Almelo 2022-2023).

Onderzoek
De hoofdvraag van dit onderzoek luidde: "*Biedt het beleid van de gemeente Almelo, in samenhang met door andere partijen geformuleerd beleid, voldoende richting voor een effectief uitvoeringsprogramma Energietransitie, wat is de stand van zaken van dat uitvoeringsprogramma en wordt daarin voldaan aan vastgestelde uitgangspunten van betaalbaarheid voor de inwoners"?*

Om de hoofdvraag te beantwoorden is eerst een informatie-uitvraag gedaan bij de organisatie en vond een documentenonderzoek plaats waarin alle gerelateerde documenten aan de energietransitie zijn geanalyseerd. Zoals het Programma Klimaat en Milieu 2023-2026, de Duurzame Energieladder en de Warmtevisie. Vervolgens zijn interviews afgenomen met ambtelijk en bestuurlijk betrokkenen bij het programma. Daarnaast zijn samenwerkingspartners gesproken en vond er een raadssessie plaats met een vertegenwoordiging uit de raad. Vervolgens is de rapportage opgesteld waarbij de onderzoeksvragen zijn beantwoord en het normenkader is getoetst. De rapportage is ter wederhoor teruggelegd in de ambtelijke organisatie.

Hoofdconclusie
Beantwoording van de hoofdvraag, in korte lijnen, is alsvolgt: *"De gestelde ambities in het programma Klimaat en Milieu 2023-2026 bieden voldoende richting voor het uitvoeringsprogramma. De gemeente heeft meer doelen dan op regionaal niveau zijn gesteld en voor warmte is dit doel op lokaal niveau concreter dan de samenwerkingsinspanning die op regionaal niveau gevraagd wordt. De huidige resultaten laten een wisselend beeld zien in het behalen van de ambities en doelen. Voor het betaalbaar houden van de energietransitie en met name het bestrijden van energiearmoede is in het programmateam veel aandacht. Projecten hiervoor zijn de laatste twee jaar in uitvoering gebracht en door de lange doorlooptijd van bewustwording tot het nemen van actie en het monitoren van de resultaten is het te vroeg om te kunnen beoordelen of daadwerkelijk wordt voldaan aan het uitgangspunt betaalbaarheid".*

Deelconclusies
- Is het opgestelde beleid voor de energietransitie SMART en samenhangend?
  Niet alle doelen in het beleid zijn SMART (specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdsgebonden) opgesteld. Vooral de factoren meetbaar en tijdsgebonden komen niet in alle strategische en operationele doelen terug. De samenhang tussen de verschillende beleidsstukken is wel voldoende aanwezig.
- Biedt het beleid voldoende richting voor een effectieve uitvoering?
  De ambities uit het programma Klimaat & Milieu bieden voldoende richting, maar zoals de strategische doelen en de operationele doelen zijn geformuleerd, biedt dit onvoldoende duidelijkheid voor een effectieve uitvoering.
- Is het beleid vertaald in een uitvoeringsprogramma waarin voorgenomen activiteiten en middelen gekoppeld zijn aan doelstellingen?
  In het programma Klimaat & Milieu zijn acties en middelen gekoppeld aan de doelen voor duurzame opwek van elektriciteit, energiebesparing en het aardgasvrij maken van woningen. Aan elk van deze doelen en bijbehorende acties is een (voorlopig) budget gekoppeld in het programma en/of in de verdere uitwerkingsplannen.
- Zijn de uitgangspunten geborgd in activiteiten en maatregelen, in het bijzonder het uitgangspunt van betaalbaarheid?
  Het uitgangspunt betaalbaarheid is uitgewerkt in het Plan van Aanpak Inclusieve Energietransitie, het meldpunt energiearmoede en de TOF-regeling. De andere uitgangspunten, een passende schaal, overstap naar duurzame bronnen, flexibiliteit in ruimte en beleid, en betrokkenheid en diversiteit zijn niet expliciet uitgewerkt in een plan van aanpak.
- Is de uitvoering van de energietransitie duidelijk georganiseerd, inclusief de samenwerking met de verschillende stakeholders?
- Er is een duidelijke programma organisatie neergezet en deze werkt ook goed in de praktijk.
  Almelo werkt voor de energietransitie met een flink aantal partners samen. De manier waarop dit georganiseerd is, verschilt per samenwerkingspartner. Hier is geen duidelijke lijn in te onderscheiden, maar het is goed georganiseerd.

- Hoe worden inwoners betrokken en worden initiatieven van buitenaf gefaciliteerd?
  Het betrekken van inwoners is voor de energietransitie niet op een gemeentebrede manier georganiseerd. Op project en maatregelniveau worden inwoners op allerlei manieren benaderd en betrokken. De facilitering van externe initiatieven wordt niet op een consistente manier georganiseerd, maar dat heeft tot nu toe goed uitgepakt, doordat de gemeente per thema kon bepalen welke samenwerkingsvorm toepasselijk is. Voor de toekomst kan het goed zijn om dit strakker te gaan organiseren, zodat ook nieuwe initiatieven weten waar ze op kunnen rekenen bij de gemeente en er een gelijk speelveld is.
- Zijn er voldoende middelen (capaciteit, expertise, geld) beschikbaar?
  Voor het huidige programma Klimaat & Milieu zijn de beschikbare middelen verdubbeld ten opzichte van het programma in de jaren daarvoor. Uit de jaarverantwoordingen van de afgelopen jaren blijkt dit voldoende te zijn voor de uitvoering van de projecten. De functies in het overzicht uit het programma zijn ingevuld, maar volgens onderzoek van de Raad voor het Openbaar Bestuur is minimaal 3 tot 11 fte meer nodig voor de energietransitie in Almelo.
- Worden de afgesproken acties en maatregelen uitgevoerd?
  De acties en maatregelen die zijn uitgewerkt in het programma Klimaat & Milieu, in de RES Twente, in het Plan van Aanpak Inclusieve Energietransitie en in de Warmtevisie Almelo worden uitgevoerd. Het is van belang dat er blijvende aandacht is voor de acties die buiten het programma worden opgepakt, zoals het verduurzamen van het eigen vastgoed en klimaatadaptatie.
- Wat is de stand van zaken van de doelrealisatie? Is aannemelijk dat de ambities en de doelen worden gerealiseerd?
  Het is aannemelijk dat de doelen voor duurzame opwek van elektriciteit worden behaald als het ATT windpark wordt gerealiseerd. Voor het jaarlijks realiseren van 2500 aardgasvrije woningen is een versnelling nodig, onder andere om het energieverbruik om laag te krijgen, maar ook in het opstellen en uitvoeren van wijkuitvoeringsplannen. Het doel van 50% lokaal eigenaarschap bij duurzame opwekprojecten wordt niet gehaald bij de zonprojecten, voor wind is het doel verhoogd naar 100% lokaal eigenaarschap.
- Welke afspraken zijn gemaakt over de informatievoorziening van de raad?
  Er zijn geen concrete afspraken gemaakt tussen het college en de raad over de informatievoorziening bij de vaststelling van het programma Klimaat & Milieu. In de RES Twente is aangegeven waar de monitoringsgegevens gevonden kunnen worden, maar ook hier zijn geen aparte afspraken gemaakt.
- Hoe wordt de raad feitelijk geïnformeerd over de uitvoering van het beleid en de realisatie van de doelen?
  In de praktijk wordt over de uitvoering van de energietransitie en de resultaten aan de raad gerapporteerd via de jaarlijkse P&C stukken. Aanvullend op de jaarverantwoording informeert het college de raad via raadsinformatiebrieven.
- In hoeverre heeft de raad voldoende handvatten om op een effectieve uitvoering te sturen?
  Doordat geen duidelijke link gelegd wordt tussen de behaalde resultaten en aan welke doelen deze bijdragen, heeft de raad onvoldoende inzicht in de doelrealisatie en daarmee te weinig handvatten om op een effectieve uitvoering te kunnen sturen.

Op basis van de conclusies zijn verschillende aanbevelingen geformuleerd die betrekking hebben op zowel de raad als het college. De RKA adviseert de gemeenteraad de aanbevelingen over te nemen en in uitvoering te laten brengen door het college van B&W.

Beoogd effect

De aanbevelingen aan de raad over te nemen en het college te verzoeken uitvoering te geven aan de aanbevelingen voor het college. Zodoende de doelmatigheid en doeltreffendheid van het beleid en de uitvoering van de energietransitie te versterken. Alsmede de informatievoorziening aan de raad meer te laten aansluiten bij de behoefte.

Argumenten voor

Met het overnemen van de genoemde aanbevelingen uit het onderzoeksrapport kunnen het college van B&W en de ambtelijke organisatie alle inspanningen met betrekking tot de energietransitie nog gerichter inzetten om de gestelde ambities en doelen te behalen.

Kosten, opbrengsten en dekking
Het onderzoek is gefinancierd uit het onderzoeksbudget van de Rekenkamer Almelo.

Vervolg
Het college van B&W dient over de opvolging van de aanbevelingen jaarlijks te rapporteren aan de gemeenteraad, conform invoering van de Wet versterking decentrale rekenkamers sinds 1 januari 2023.

Bijlagen
- Bijlage 1: Conclusies & Aanbevelingen rekenkamer Almelo - onderzoeksrapport Energietransitie (INT - 2491089)
- Bijlage 2: Nota van Bevindingen Energietransitie TwynstraGudde (INT 2491086)
- Bijlage 3: Bestuurlijke reactie van het college van B&W op de conclusies en aanbevelingen (UIT 24114105)
- Bijlage 4: Naschrift rekenkamer Almelo op bestuurlijke reactie college van B&W (UIT 114417)

Rekenkamer Almelo, 4 maart 2024

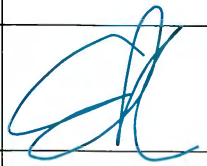
de secretaris,
Y. Engbers

de voorzitter,
J.J. Mastwijk

---

formatie is niet zinvol, gezien de financiële positie van de gemeente Almelo vanaf volgend jaar.

Ondertekening door ondersteunende fracties:

CDA	CDA			VVD	
LAS	LAS			PVV	
D66	D66		Christen Unie	CU	
PvdA	PvdA			PVA	
SP	SP		GROENLINKS	GL	
LIST Çete	LC		LEEFBAAR ALMELO	LA	
D•NU	Democraten .Nu		ALMELO	Almelo Centraal	
Forum voor Democratie	FvD		FRACTIE GELICI	Fractie Gelici	
Fractie Zwerink			Fractie Middelkamp		

A 3.

AMENDEMENT

Initiatiefnemer(s): D66

Mede indieners: CDA, VVD, LAS

Titel amendement: Conclusies Rekenkamerrapport energietransitie

Betreft raadsvoorstel: Rekenkameronderzoek energietransitie

De raad van de gemeente Almelo, in vergadering bijeen 23 april 2024,

Besluit:

het voorgestelde raadsbesluit te vervangen door:

1. Kennis te nemen van het rapport van de Rekenkamer over de energie-Transitie.
2. Aan het rapport van de Rekenkamer de volgende conclusies te verbinden:
   a. Het college gaat in 2024 door middel van politieke beraden met de raad in gesprek over de voortgang van de energietransitie (zowel over de inhoud als over het proces) en over de gewenste informatiebehoefte in de raad. Daarbij komt ook aan de orde in hoeverre een doorkijk voor de energietransitie na 2026 en na 2030 op dit moment noodzakelijk en gewenst is;
   b. Het college informeert de raad over de manier waarop de Participatieverordening wordt toegepast bij projecten rond de energietransitie;
   c. Het college deelt jaarlijks gegevens over energiebesparing en vermindering van de CO^2-uitstoot met de raad;
   d. Woonlastenneutraliteit blijft een belangrijk uitgangspunt. Het college maakt de uitvoering hiervan zo concreet mogelijk en informeert de gemeenteraad.

Toelichting:
Met dit amendement is de tekst van het raadsvoorstel herschreven. Een afzonderlijk participatiebeleid voor de energietransitie is niet nodig, er kan gebruik worden gemaakt van de instrumenten uit de Participatieverordening. Het woord 'betaalbaarheid' is onduidelijk en subjectief. Een onderzoek naar de

Gemeente Almelo

Bericht gezonden bij Amendement A3 23-4

Raadsvergadering: 23 april 2024
Registratienummer: R 2408140

De Raad van de Gemeente Almelo:

Gezien het voorstel van de Rekenkamer Almelo;

Besluit:
Het voorgestelde raadsbesluit te vervangen door:
1. Kennis te nemen van het rapport van de Rekenkamer over de energie Transitie.
2. Aan het rapport van de Rekenkamer de volgende conclusies te verbinden:
    a. Het college gaat in 2024 door middel van politieke beraden met de raad in gesprek over de voortgang van de energietransitie (zowel over de inhoud als over het proces) en over de gewenste informatiebehoefte in de raad. Daarbij komt ook aan de orde in hoeverre een doorkijk voor de energietransitie na 2026 en na 2030 op dit moment noodzakelijk en gewenst is;
    b. Het college informeert de raad over de manier waarop de Participatieverordening wordt toegepast bij projecten rond de energietransitie;
    c. Het college deelt jaarlijks gegevens over energiebesparing en vermindering van de CO^2-uitstoot met de raad;
    d. Woonlastenneutraliteit blijft een belangrijk uitgangspunt. Het college maakt de uitvoering hiervan zo concreet mogelijk en informeert de gemeenteraad.

~~1. De conclusies van de rekenkamer over het onderzoeksrapport energietransitie over te nemen~~
~~2. De aanbevelingen van de Rekenkamer Almelo over het onderzoeksrapport energietransitie vast te stellen en het college te verzoeken deze ten uitvoer te brengen, zijnde:~~
~~a. Formuleer de strategische en operationele doelen uit het programma Klimaat en Milieu concreet en tijdsgebonden.~~
~~b. Leg een strategische doorkijk voor aan de raad voor de energietransitie na 2026 én na 2030 en ga daarover als raad met het college in gesprek.~~
~~c. Organiseer een gesprek met de raad over de gewenste informatiebehoefte in de raad en pas de informatievoorziening voor de raad aan op basis van de uitkomsten van dat gesprek.~~
~~d. Ontwikkel participatiebeleid voor de energietransitie voor het betrekken van inwoners en externe initiatieven en leg dit beleidsvoorstel aan de raad voor.~~
~~e. Onderzoek nader de voorgestelde capaciteit van de Raad voor het Openbaar Bestuur, voor de uitvoering van het Klimaatakkoord. Op basis van de uitkomsten te overwegen om de huidige bezetting van het programmateam hierop aan te passen.~~
~~f. Houd blijvende aandacht voor het uitgangspunt betaalbaarheid, maak deze uitwerking zo concreet mogelijk en deel deze met de gemeenteraad.~~

Gedaan in de openbare vergadering van 23 april 2024,

de griffier, **de burgemeester,**

drs. J.W. Scherpenzeel **M.M. van 't Veld**

Naam: Y Engbers
Datum: 23 april 2024
Team/teamonderdeel: RGF Raadsgriffie

Voorstel aan de raad

Onderwerp	**Rekenkameronderzoek energietransitie**
Portefeuillehouder	**Rekenkamer Almelo**

Samenvatting raadsvoorstel

De Rekenkamer Almelo (RKA) onderzoekt of het beleid van de gemeente goed werkt en of het geld goed is besteed. Zo helpt de rekenkamer de gemeenteraad bij het controleren van het college van burgemeester en wethouders. De RKA onderzocht eind 2023 de grote opgaven binnen de energietransitie in de gemeente Almelo. TwynstraGudde voerde dit onderzoek in opdracht van de RKA uit. Centraal stond of het beleid van de gemeente Almelo voldoende richting biedt voor een effectief uitvoeringsprogramma van de Energietransitie. Daarbij is gekeken naar de stand van zaken van het uitvoeringsprogramma en of de gemeente voldoet aan de vastgestelde uitgangspunten van betaalbaarheid voor inwoners. Op basis van het onderzoeksrapport formuleerde de RKA conclusies en aanbevelingen voor de gemeenteraad en het college. De RKA stelt de gemeenteraad voor om de conclusies vast te stellen en de aanbevelingen over te nemen zodat het college deze tot uitvoering kan brengen.

Voorgesteld raadsbesluit

1. De conclusies van de rekenkamer over het onderzoeksrapport energietransitie over te nemen
2. De aanbevelingen van de Rekenkamer Almelo over het onderzoeksrapport energietransitie vast te stellen en het college te verzoeken deze ten uitvoer te brengen, zijnde:
    a. Formuleer de strategische en operationele doelen uit het programma Klimaat en Milieu concreet en tijdsgebonden.
    b. Leg een strategische doorkijk voor aan de raad voor de energietransitie na 2026 én na 2030 en ga daarover als raad met het college in gesprek.
    c. Organiseer een gesprek met de raad over de gewenste informatiebehoefte in de raad en pas de informatievoorziening voor de raad aan op basis van de uitkomsten van dat gesprek.
    d. Ontwikkel participatiebeleid voor de energietransitie voor het betrekken van inwoners en externe initiatieven en leg dit beleidsvoorstel aan de raad voor.
    e. Onderzoek nader de voorgestelde capaciteit van de Raad voor het Openbaar Bestuur, voor de uitvoering van het Klimaatakkoord. Op basis van de uitkomsten te overwegen om de huidige bezetting van het programmateam hierop aan te passen.
    f. Houd blijvende aandacht voor het uitgangspunt betaalbaarheid, maak deze uitwerking zo concreet mogelijk en deel deze met de gemeenteraad.

Inleiding

Elke gemeente heeft de opdracht een bijdrage te leveren aan de energietransitie en samen te werken met andere partijen binnen een energieregio (in het geval van Almelo: de Regionale Energiestrategie Twente). De energietransitie omvat de overgang van een fossiel energiesysteem naar een situatie waarin de energievoorziening structureel anders van aard en vorm is dan in het huidige energiesysteem. De afgelopen jaren is hier steeds meer nadruk op komen te liggen.

De RKA deed in het najaar van 2023 onderzoek naar het beleid en de uitvoering van de energietransitie in Almelo. Onderzoeksbureau TwynstraGudde voerde dit onderzoek in opdracht van

de RKA uit. Dit onderzoek maakt onderdeel uit van het Jaarplan van de RKA van 2023 (Jaardocument Rekenkamer Almelo 2022-2023).

Onderzoek
De hoofdvraag van dit onderzoek luidde: "*Biedt het beleid van de gemeente Almelo, in samenhang met door andere partijen geformuleerd beleid, voldoende richting voor een effectief uitvoeringsprogramma Energietransitie, wat is de stand van zaken van dat uitvoeringsprogramma en wordt daarin voldaan aan vastgestelde uitgangspunten van betaalbaarheid voor de inwoners"?*

Om de hoofdvraag te beantwoorden is eerst een informatie-uitvraag gedaan bij de organisatie en vond een documentenonderzoek plaats waarin alle gerelateerde documenten aan de energietransitie zijn geanalyseerd. Zoals het Programma Klimaat en Milieu 2023-2026, de Duurzame Energieladder en de Warmtevisie. Vervolgens zijn interviews afgenomen met ambtelijk en bestuurlijk betrokkenen bij het programma. Daarnaast zijn samenwerkingspartners gesproken en vond er een raadssessie plaats met een vertegenwoordiging uit de raad. Vervolgens is de rapportage opgesteld waarbij de onderzoeksvragen zijn beantwoord en het normenkader is getoetst. De rapportage is ter wederhoor teruggelegd in de ambtelijke organisatie.

Hoofdconclusie
Beantwoording van de hoofdvraag, in korte lijnen, is alsvolgt: *"De gestelde ambities in het programma Klimaat en Milieu 2023-2026 bieden voldoende richting voor het uitvoeringsprogramma. De gemeente heeft meer doelen dan op regionaal niveau zijn gesteld en voor warmte is dit doel op lokaal niveau concreter dan de samenwerkingsinspanning die op regionaal niveau gevraagd wordt. De huidige resultaten laten een wisselend beeld zien in het behalen van de ambities en doelen. Voor het betaalbaar houden van de energietransitie en met name het bestrijden van energiearmoede is in het programmateam veel aandacht. Projecten hiervoor zijn de laatste twee jaar in uitvoering gebracht en door de lange doorlooptijd van bewustwording tot het nemen van actie en het monitoren van de resultaten is het te vroeg om te kunnen beoordelen of daadwerkelijk wordt voldaan aan het uitgangspunt betaalbaarheid".*

Deelconclusies
- Is het opgestelde beleid voor de energietransitie SMART en samenhangend?
  Niet alle doelen in het beleid zijn SMART (specifiek, meetbaar, acceptabel, realistisch en tijdsgebonden) opgesteld. Vooral de factoren meetbaar en tijdsgebonden komen niet in alle strategische en operationele doelen terug. De samenhang tussen de verschillende beleidsstukken is wel voldoende aanwezig.
- Biedt het beleid voldoende richting voor een effectieve uitvoering?
  De ambities uit het programma Klimaat & Milieu bieden voldoende richting, maar zoals de strategische doelen en de operationele doelen zijn geformuleerd, biedt dit onvoldoende duidelijkheid voor een effectieve uitvoering.
- Is het beleid vertaald in een uitvoeringsprogramma waarin voorgenomen activiteiten en middelen gekoppeld zijn aan doelstellingen?
  In het programma Klimaat & Milieu zijn acties en middelen gekoppeld aan de doelen voor duurzame opwek van elektriciteit, energiebesparing en het aardgasvrij maken van woningen. Aan elk van deze doelen en bijbehorende acties is een (voorlopig) budget gekoppeld in het programma en/of in de verdere uitwerkingsplannen.
- Zijn de uitgangspunten geborgd in activiteiten en maatregelen, in het bijzonder het uitgangspunt van betaalbaarheid?
  Het uitgangspunt betaalbaarheid is uitgewerkt in het Plan van Aanpak Inclusieve Energietransitie, het meldpunt energiearmoede en de TOF-regeling. De andere uitgangspunten, een passende schaal, overstap naar duurzame bronnen, flexibiliteit in ruimte en beleid, en betrokkenheid en diversiteit zijn niet expliciet uitgewerkt in een plan van aanpak.
- Is de uitvoering van de energietransitie duidelijk georganiseerd, inclusief de samenwerking met de verschillende stakeholders?
- Er is een duidelijke programma organisatie neergezet en deze werkt ook goed in de praktijk.
  Almelo werkt voor de energietransitie met een flink aantal partners samen. De manier waarop dit georganiseerd is, verschilt per samenwerkingspartner. Hier is geen duidelijke lijn in te onderscheiden, maar het is goed georganiseerd.

- Hoe worden inwoners betrokken en worden initiatieven van buitenaf gefaciliteerd?
  Het betrekken van inwoners is voor de energietransitie niet op een gemeentebrede manier georganiseerd. Op project en maatregelniveau worden inwoners op allerlei manieren benaderd en betrokken. De facilitering van externe initiatieven wordt niet op een consistente manier georganiseerd, maar dat heeft tot nu toe goed uitgepakt, doordat de gemeente per thema kon bepalen welke samenwerkingsvorm toepasselijk is. Voor de toekomst kan het goed zijn om dit strakker te gaan organiseren, zodat ook nieuwe initiatieven weten waar ze op kunnen rekenen bij de gemeente en er een gelijk speelveld is.
- Zijn er voldoende middelen (capaciteit, expertise, geld) beschikbaar?
  Voor het huidige programma Klimaat & Milieu zijn de beschikbare middelen verdubbeld ten opzichte van het programma in de jaren daarvoor. Uit de jaarverantwoordingen van de afgelopen jaren blijkt dit voldoende te zijn voor de uitvoering van de projecten. De functies in het overzicht uit het programma zijn ingevuld, maar volgens onderzoek van de Raad voor het Openbaar Bestuur is minimaal 3 tot 11 fte meer nodig voor de energietransitie in Almelo.
- Worden de afgesproken acties en maatregelen uitgevoerd?
  De acties en maatregelen die zijn uitgewerkt in het programma Klimaat & Milieu, in de RES Twente, in het Plan van Aanpak Inclusieve Energietransitie en in de Warmtevisie Almelo worden uitgevoerd. Het is van belang dat er blijvende aandacht is voor de acties die buiten het programma worden opgepakt, zoals het verduurzamen van het eigen vastgoed en klimaatadaptatie.
- Wat is de stand van zaken van de doelrealisatie? Is aannemelijk dat de ambities en de doelen worden gerealiseerd?
  Het is aannemelijk dat de doelen voor duurzame opwek van elektriciteit worden behaald als het ATT windpark wordt gerealiseerd. Voor het jaarlijks realiseren van 2500 aardgasvrije woningen is een versnelling nodig, onder andere om het energieverbruik om laag te krijgen, maar ook in het opstellen en uitvoeren van wijkuitvoeringsplannen. Het doel van 50% lokaal eigenaarschap bij duurzame opwekprojecten wordt niet gehaald bij de zonprojecten, voor wind is het doel verhoogd naar 100% lokaal eigenaarschap.
- Welke afspraken zijn gemaakt over de informatievoorziening van de raad?
  Er zijn geen concrete afspraken gemaakt tussen het college en de raad over de informatievoorziening bij de vaststelling van het programma Klimaat & Milieu. In de RES Twente is aangegeven waar de monitoringsgegevens gevonden kunnen worden, maar ook hier zijn geen aparte afspraken gemaakt.
- Hoe wordt de raad feitelijk geïnformeerd over de uitvoering van het beleid en de realisatie van de doelen?
  In de praktijk wordt over de uitvoering van de energietransitie en de resultaten aan de raad gerapporteerd via de jaarlijkse P&C stukken. Aanvullend op de jaarverantwoording informeert het college de raad via raadsinformatiebrieven.
- In hoeverre heeft de raad voldoende handvatten om op een effectieve uitvoering te sturen?
  Doordat geen duidelijke link gelegd wordt tussen de behaalde resultaten en aan welke doelen deze bijdragen, heeft de raad onvoldoende inzicht in de doelrealisatie en daarmee te weinig handvatten om op een effectieve uitvoering te kunnen sturen.

Op basis van de conclusies zijn verschillende aanbevelingen geformuleerd die betrekking hebben op zowel de raad als het college. De RKA adviseert de gemeenteraad de aanbevelingen over te nemen en in uitvoering te laten brengen door het college van B&W.

Beoogd effect

De aanbevelingen aan de raad over te nemen en het college te verzoeken uitvoering te geven aan de aanbevelingen voor het college. Zodoende de doelmatigheid en doeltreffendheid van het beleid en de uitvoering van de energietransitie te versterken. Alsmede de informatievoorziening aan de raad meer te laten aansluiten bij de behoefte.

Argumenten voor

Met het overnemen van de genoemde aanbevelingen uit het onderzoeksrapport kunnen het college van B&W en de ambtelijke organisatie alle inspanningen met betrekking tot de energietransitie nog gerichter inzetten om de gestelde ambities en doelen te behalen.

Kosten, opbrengsten en dekking
Het onderzoek is gefinancierd uit het onderzoeksbudget van de Rekenkamer Almelo.

Vervolg
Het college van B&W dient over de opvolging van de aanbevelingen jaarlijks te rapporteren aan de gemeenteraad, conform invoering van de Wet versterking decentrale rekenkamers sinds 1 januari 2023.

Bijlagen
- Bijlage 1: Conclusies & Aanbevelingen rekenkamer Almelo - onderzoeksrapport Energietransitie (INT - 2491089)
- Bijlage 2: Nota van Bevindingen Energietransitie TwynstraGudde (INT 2491086)
- Bijlage 3: Bestuurlijke reactie van het college van B&W op de conclusies en aanbevelingen (UIT 24114105)
- Bijlage 4: Naschrift rekenkamer Almelo op bestuurlijke reactie college van B&W (UIT 114417)

Rekenkamer Almelo, 4 maart 2024

de secretaris,
Y. Engbers

de voorzitter,
J.J. Mastwijk
